

Другій світовій війні на боці гітлерівців, чи жертвою режимів, які допомагали Німеччині та її сателітам.

Проблема біженців існувала і до Другої світової війни, однак статус біженця не був юридично оформленим. Біженцями вважалися і вважаються нині також особи, які опинилися поза межами країн походження чи постійного місця проживання з причин расового, релігійного або етнічного характеру чи внаслідок політичних переконань.

“Переміщені особи” – це ті, хто заходами нацистського режиму були вислані з країн свого громадянства або попереднього місця проживання з расових, релігійних чи політичних мотивів або вивезені з метою використання їх як дешевої робочої сили. Окрім дорослих, певну частину осіб, які опинилися поза межами своїх країн, складали діти-сироти, які також формально вважалися біженцями. Особи з території України складали значну частину контингенту переміщених осіб – понад 200 тис. осіб.

Справами Б. та п.о. спочатку відала створена 1943 Адміністрація допомоги і відбудови Об’єднаних Націй, 1948 її замінила Міжнародна організація у справах біженців. Від 1951 й понині функціонує Управління Верховного комісара ООН у справах біженців. Розв’язання проблем біженців регулюється принципами й нормами гуманітарного права, спрямованими, з одного боку, на обмеження засобів і методів ведення війни, а з іншого – на захист прав людини в умовах збройних конфліктів, а також нормами, що передбачають кримінальну відповідальність за порушення законів і звичаїв ведення війни.

Літ.: Павленко М.І. “Біженці” та “переміщені особи” в політиці імперіалістичних держав: (1945-1949 рр.). – К., 1979.

М.І.Павленко.

**БІЛОВЕЗЬКА УГОДА ПРО СТВОРЕННЯ СНД 1991.** Підписана 8 грудня 1991 у Біловезькій Пущі (Білорусь) за Республіку Білорусь – головою ВР С. Шушкевичем та головою РМ В. Кебічем, за РСФСР – президентом Б. Єльциним та держ. секретарем Г. Бурбулісом, за Україну – президентом Л. Кравчуком та прем’єр-міністром В. Фокінім. Договірні сторони констатували, що СРСР як суб’єкт міжнародного права та геополітична реальність припиняє своє існування. В угоді наголошувалось, що Республіка Білорусь, Російська Федерація та Україна розвиватимуть свої відносини на основі взаємного визнання та поважання державного суверенітету, невід’ємного права на самовизначення, принципів рівноправності, невтручання до внутрішніх справ, відмови від застосування сили, економічних чи будь-яких інших методів тиску, врегулювання спірних проблем узгоджувальними засобами. Договірні сторони підтвердили свій намір дотримуватись Статуту ООН, Гельсінського Заключного акту (1975) та інших міжнародних зобов’язань.

У ст.1 угоди проголошувалося створення Співдружності Незалежних Держав. Сторони зобов'язалися захищати інтереси національних меншин, поважати територіальну цілісність одна одної та недоторканність кордонів, існуючих у рамках СНД, гарантувати свободу пересування громадян. Наголошувалося, що країни-члени Співдружності співпрацюватимуть у забезпеченні міжнародного миру та безпеки, прагнутимуть до ліквідації всіх ядерних озброєнь, загального й цілковитого роззброєння під суворим міжнародним контролем. За допомогою координуючих інститутів СНД мають здійснюватися узгодження зовнішньополітичної діяльності, співробітництво у формуванні й розвитку спільного економічного простору, загальноєвропейського та євразійського ринків, у сфері транспорту, зв'язку, охорони навколишнього середовища, міграційної політики, боротьби з організованою злочинністю. Договірні сторони зобов'язалися співпрацювати у справі подолання наслідків Чорнобильської катастрофи 1986. Угода проголошувалась відкритою для приєднання всіх держав, що поділяють її принципи. Мінськ було визначено офіційним центром перебування координаційних органів для регулювання відносин між державами СНД. 10 грудня 1991 Верховна Рада України ухвалила документ "Про ратифікацію Угоди про створення СНД".

Дж.: Угода про створення Співдружності Незалежних Держав // Голос України, 1991, 10 грудня; Про ратифікацію Угоди про створення Співдружності Незалежних Держав: Постанова Верховної Ради України // Голос України, 1991, 13 грудня; Угода про Співдружність Незалежних Держав із змінами та доповненнями Верховної Ради України // Голос України, 1991, 13 грудня.

Літ.: Содружество Независимых Государств. Портрет на фоне времен. – Минск, 1996; Матвієнко В.М. Співдружність Незалежних Держав: історія створення та розвитку // Вісник Київського університету, 1997, вип.6.

О.А.Іваненко.

**БІЛОРУСИ В УКРАЇНІ.** Займають третє місце за чисельністю (після українців і росіян) – 275,8 тис. осіб (дані перепису 2001, у 1989 – 440 тис.), що становить 0,6 % населення країни (1989 – 0,9%). Серед них: у Донецькій – 44525 осіб (16%), Дніпропетровській – 29528 (10%), Луганській – 20587 (7%), Автономній республіці Крим 29285 (10%), м.Києві – 16549 (6%). Концентрація у місцях компактного розселення Б. є найбільшою в урбанізованих регіонах. В областях, суміжних із Білоруссю (Волинській, Житомирській, Київській), кількість Б. значно менша. За рідну білоруську мову вважають 54573 Б. (19,7%), українську – 48202 (17,4%), російську – 172251 (62,4%). За показниками рівня освіти білоруська етнічна група посідає четверте місце серед етнічних спільнот України (1989).

Перша згадка про поселення білорусів на етнічній українській території сягає раннього середньовіччя. В історичних джерелах занотовано імена